

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3094/2019. (V. 7.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Székesfehérvári Törvényszék 2.Mf.20.101/2018/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Székesfehérvári Törvényszék 2.Mf.20.101/2018/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege – a bírósági döntésben megállapított tényállás és az indítványozó előadása alapján – a következőképpen foglalható össze.
- [3] Az indítványozó (a bírósági eljárás felperese) 2015. április 1-jétől határozatlan idejű kormánytisztviselői jogviszonyban állt az alperessel gyámhivatali ügyintéző munkakörben. Az indítványozó kinevezésében próbaidő nem került feltüntetésre. Az alperes munkáltató az indítványozó jogviszonyát – a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.) 46. §-ára, valamint 60. § (2) bekezdés *e*) pontjára hivatkozva – intézkedésével 2015. június 8. napjával a próbaidő alatt azonnali hatállyal megszüntette. Az indítványozó az intézkedés jogszerűségét vitatva panasszal fordult a Kormánytisztviselői Döntőbizottsághoz, mely azonban az indítványozó panaszát 60 napon belül nem bírálta el. Erre tekintettel az indítványozó keresetet nyújtott be a Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz, kérve többek között annak megállapítását, hogy az alperes a jogviszonyát jogellenesen szüntette meg. Az első fokon eljáró Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.M.240/2015/11. számú ítéletével az indítványozó keresetének helyt adott, és megállapította, hogy az alperes az indítványozó jogviszonyát jogellenesen szüntette meg. Az alperes fellebbezése folytán eljáró Székesfehérvári Törvényszék 2.Mf.20.688/2016/5. számú ítéletével az elsőfokú ítélet fellebbezett részét részben megváltoztatta, a jogviszony megszüntetésének jogellenességét megállapító rendelkezést mellőzte, az alperest terhelő marasztalás összegét leszállította, ezt meghaladóan a keresetet elutasította, és az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Az indítványozó felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria Mfv.II.10.251/2017/4. számú végzésével a Székesfehérvári Törvényszék 2.Mf.20.688/2016/5. számú ítéletét hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. A Kúria az indítványozó felülvizsgálati kérelmében foglaltakkal egyezően megállapította, hogy önmagában a próbaidőről való rendelkezés hiánya nem eredményezi a kormánytisztviselői jogviszony érvénytelenségét, így annak Kttv. 25. §-ában meghatározott jogkövetkezményei sem alkalmazhatók. A Kúria szerint a Kttv. 46. §-a értelmében a kormányzati szolgálati jogviszony létesítéskor legalább három, de legfeljebb hat hónapig terjedő próbaidőt kell kikötni, melyből az következik, hogy kormányzati szolgálati jogviszonyt jogszerűen csak akként létesíthettek volna a felek, ha legalább három hónap próbaidőt állapítottak volna meg, ennek mértékét pedig megállapodásuk alapján legfeljebb hat hónapra emelheték volna. A Kúria szerint tehát a három hónapos próbaidő a törvény kötelező rendelkezéséből adódóan a feleknek az ebben történő külön megállapodása és a kinevezésben történő rögzítése hiányában is a jogviszony elemévé válik és a kinevezést követő három hónapban mindkét fél jogosult a jogviszonyt a Kttv. 60. § (2) bekezdés *e*) pontja alapján azonnali hatállyal a próbaidő alatt megszüntetni. A Kúria végzése nyomán a Székesfehérvári Törvényszék mint másodfokú bíróság – az indítványozó által sérelmezett – 2.Mf.20.101/2018/3. számú ítéletében – az alperes fellebbezésének megalapozottságát megállapítva – az elsőfokú ítélet fellebbezett részét megváltoztatta, a jogviszony megszüntetése jogellenességének megállapítására vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezést mellőzte, az alperest terhelő marasztalás összegét leszállította, végül a keresetet ezt meghaladóan – a Kúria végzésében foglaltak alapulvételével – elutasította.

- [4] 2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [5] 2.1. Alkotmányjogi panaszában előadta, hogy szerinte a Székesfehérvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Mf.20.101/2018/3. számú ítélete az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, R) cikk (2) bekezdésével, valamint XXVIII. cikk (1) és – csak felsorolás szintjén megjelölt – (7) bekezdésével ellentétes, az alábbiak szerint.
- [6] Az alkotmányjogi panasz szerint a próbaidő intézményét a Kttv. szabályozza, a Kttv. próbaidőre vonatkozó rendelkezései pedig egyértelműek. A támadott ítélet ehhez képest megállapítja, hogy a kinevezésben ki nem kötött próbaidő akkor is fennáll, ha azt a felek nem nevesítették. Az indítványozó szerint az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésének sérelmét az okozza, hogy a Székesfehérvári Törvényszék a kúriai végzésben foglalt megállapításokat alkalmazta, ami viszont a Kttv. 46. § (1) bekezdésében foglaltaknak ellentmond. A Kttv. ugyanis nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely kimondaná, hogy a próbaidő a törvény kötelező rendelkezéséből adódóan a kinevezés része, függetlenül attól, hogy a felek nevesítik-e vagy sem.
- [7] Ezzel összefüggésben hivatkozott az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság elvére is, melyből szerinte az következik, hogy a Kttv. rendelkezéseinek megfelelően a próbaidőt úgy kell meghatározni a kinevezési okiratban, hogy annak tartama egyértelműen megállapítható legyen.
- [8] Az indítványozó szerint a támadott ítélet az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését is sérti. A tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal ellentétesnek tartja, hogy a másodfokú bíróság a támadott ítéletét a Kúria végzésében foglaltakra alapította, annak ellenére, hogy az ügyben alkalmazandó hatályos jogszabály [a Kttv. 46. § (1) bekezdése] a próbaidő kikötésével összefüggésben azzal ellentétesen rendelkezik. Ezáltal a törvényszék a keresetet a Kttv. 46. §-át figyelmen kívül hagyva, jogszabályi hivatkozást nélkülöző kúriai állásfoglalásra hivatkozva bírálta el. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróságoknak minden kereseti kérelem tekintetében döntési és indokolási kötelezettségük van. Ennek megfelelően a feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó előadásairól és ennek értékeléséről a határozatukban számot kell adniuk, ennek a kötelezettségének pedig a Székesfehérvári Törvényszék a támadott ítéletével nem tett eleget. Az indítványozó szerint a Székesfehérvári Törvényszék *contra legem* jogalkalmazási tevékenysége a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát sérti.
- [9] 2.2. Hiánypótlásra történt felhívását követően az indítványozó panaszát pontosította és kiegészítette. Egyrészt az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére és R) cikk (2) bekezdésére vonatkozó kérelmét nem tartotta fenn, másrészt – a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog mellett – az Alaptörvény XII. cikkének sérelmét is állította.
- [10] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseinek vélt sérelme körében lényegében megismételte az eredeti indítványában foglaltakat; és hangsúlyozta, hogy a másodfokú bíróság *contra legem* jogalkalmazási tevékenysége az Alaptörvény 28. cikkével is ellentétes jogértelmezésre vezetett. Álláspontja szerint a bírói döntésben megjelenő értelmezés, vagyis az, hogy lényegében mindegy, hogy a kinevezési okiratban rögzítették-e a próbaidőt vagy sem, az mindenképpen a jogviszony elemévé válik, ellentmond a jogszabály szövegének. Sérelmezte azt is, hogy a másodfokú bíróság nem adott számot az indítványozó felülvizsgálati kérelmében foglalt egyes észrevételeinek mellőzéséről, így sérült az indokolt bírói döntéshez való joga, valamint a hatékony bírói jogvédelem sérelmével összefüggésben a jogorvoslathoz való joga.
- [11] Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogát sérti az is, hogy a másodfokú bíróság nem tartott tárgyalást, illetőleg ezzel összefüggésben az indítványozót a „tárgyalás ki nem tűzéséről” nem tájékoztatta, valamint ezzel kapcsolatban nyilatkozattételre sem hívta fel.
- [12] Végül a jogorvoslathoz való joggal ellentétesnek tartja azt, hogy azáltal, hogy a Kúria a Székesfehérvári Törvényszék 2.Mf.20.688/2016/5. számú ítéletét hatályon kívül helyezte, a végzésével eldöntötte a per kimenetelét; a másodfokú eljárást kiüresítette, formálissá tette. Ezt igazolja véleménye szerint az is, hogy a megismételt másodfokú eljárás során a törvényszék a Kúria végzésében megjelenő, jogszabályi alapot nélkülöző indokolást szinte szó szerint átvette.
- [13] Az indítványozó az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésének sérelmére is hivatkozott. E körben előadta, hogy szerinte a Kttv. 9. § (3) bekezdésének megfelelően a munkáltatót tájékoztatási kötelezettség terheli a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése szempontjából lényeges körülmények tekintetében, így a próbaidőre vonatkozóan is. A próbaidőnek a Kúria végzésében, majd ennek megfelelően a másodfokú bíróság által meghatározott módon – kifejezett kikötése hiányában – a jogviszony részévé tétele sérti a munkához való jogát.

- [14] 2.3. Az indítványozó végül kérte, hogy az Alkotmánybíróság a bíróságot hívja fel a támadott ítélet végrehajtásának felfüggesztésére.
- [15] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. §-ok szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. §-ok szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát. Vizsgálata eredményeként az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a határidőben érkezett alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában megfogalmazott követelménynek nem felel meg, és ezért az alábbiak szerint nem fogadható be.
- [16] 3.1. Az Abtv. 29. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [17] Az indítványozó az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseinek sérelmére a másodfokú bíróság jogértelmezésének helyállóságával összefüggésben hivatkozik, szerinte Alaptörvényben biztosított jogait a Kttv. rendelkezéseivel ellentétes tartalmú másodfokú ítélet sérti.
- [18] 3.2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés *d*) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. „Az Alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}.
- [19] 3.3. Az indítványozónak az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában előadott indokolásával összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. Az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdés első mondata szerint mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. A 20/2013. (VII. 19.) AB határozat szerint „[v]alamely foglalkozás megválasztásának a joga akkor teljes, ha magában foglalja a foglalkozás gyakorlásának lehetőségét is. A foglalkozás szabad gyakorlása – beleértve annak kezdetét és fenntartását egyaránt – a törvényhozás által kijelölt keretek között lehetséges” (Indokolás [30]). Az Alkotmánybíróság szerint a foglalkozás gyakorlásának jogszabályi korlátai szakmai és célszerűségi szempontból indokoltak, alapjogi problémát határesetekben okoznak [21/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 117, 121]. Az Alkotmánybíróság szerint a másodfokú bíróság az indítványozót foglalkozása szabad megválasztásától és gyakorlásától nem tiltotta el, azt nem tette lehetetlenné. A bírói eljárás tárgya pusztán annak megítélése volt, hogy a jogviszony megszüntetésére a próbaidő kifejezett kikötésének hiányában jogellenesen került-e sor vagy sem; az indítványozó a próbaidő kikötésének szükségességét maga sem vitatta, továbbá a jogviszonyba való visszahelyezését egyébként maga sem kérte keresetében. Ennek megfelelően az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést az indítvány nem vet fel, és ugyanígy nem merül fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétélye sem.
- [20] 3.4. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasa a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal és a jogorvoslathoz való jogával összefüggésben arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság a próbaidő kikötésére vonatkozóan kialakított, a másodfokú bíróság támadott ítéletében megjelenő (kúriai) álláspontot a másodfokú bíróságtól eltérő módon értékelje.

- [21] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés *d*) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének [...]. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}.
- [22] A bírói döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető tehát a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálata eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt és az abban biztosított jogokat védi {3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]}. Ebből következően az Alkotmánybíróság a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének felülbírálatára sem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}.
- [23] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszának ebben a részében a próbaidő kikötésére vonatkozó szabályok – szerinte *contra legem* – értelmezését és alkalmazását kifogásolta, és ilyen okok alapján vitatta a bírói jogértelmezés helytállóságát. Az indítvány ténylegesen a másodfokú bíróság eljárását és ítéletét, indokolásának egyes megállapításait, a bíróság mérlegelési körébe tartozó, jellegét tekintve törvényességi és nem alkotmányossági szempontok miatt kifogásolta.
- [24] Az, hogy az indítványozó a döntés indokolásával nem ért egyet, a bíróság érveit megalapozatlannak, elégtelennek tartja, szakjogi, törvényességi kérdés, amely önmagában nem vet fel alkotmányossági problémát, alapvető alkotmányjogi kérdést. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság nem látta indokoltnak a támadott döntés végrehajtásának az Abtv. 61. § (1) bekezdése alapján történő felfüggesztése kezdeményezését sem.
- [25] 3.5. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozó panaszában a Székesfehérvári Törvényszék kifogásolt 2.Mf.20.101/2018/3. számú ítéletben foglaltakkal kapcsolatosan nem állított a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, így nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. április 29.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1332/2018.

